

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор
Національної академії
внутрішніх справ,
доктор юридичних наук,
професор

Руслан СЕРБИН

ВИСНОВОК

Національної академії внутрішніх справ про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії в галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право», затвердженої Вченою радою Національної академії внутрішніх справ від 25 жовтня 2022 року, протокол № 14

ВИТЯГ

з протоколу розширеного засідання кафедра теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології НАВС від 05 лютого 2026 року

Присутні:

проректор: доктор юридичних наук, професор Тарасенко О.С.;

кафедра теорії, історії та філософії права ННПП: завідувач кафедри, доцент, кандидат юридичних наук Пендюра М.М. (голова засідання); професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Костицький М.В.; професор кафедри, доктор історичних наук, професор Щербатюк В.М.; професор кафедри, доктор юридичних наук, професор Кушакова-Костицька Н.В.; професор кафедри, кандидат історичних наук, доцент Курас Д.І. (рецензент); професор кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Шкуратенко О.В. (науковий керівник); доцент кафедри, кандидат філософських наук Кондратьєв І.М.; доцент кафедри, кандидат політичних наук Оснач О.М.; доцент кафедри, кандидат історичних наук, доцент Пилипенко В.В.;

кафедра теорії, історії та філософії права: завідувач кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Кривицький Ю.В. (рецензент);

кафедра кримінальної юстиції ННПП: доцент кафедри, кандидат юридичних наук, доцент Никоненко М.Я.;

відділ організації наукової діяльності:

провідний науковий співробітник відділення організації наукової роботи здобувачів вищої освіти, доктор юридичних наук, професор Гусарєв С.Д.

Були присутні 5 доктори наук та 8 кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації.

Порядок денний:

Обговорення дисертації аспіранта заочної форми навчання кафедри теорії, історії та філософії права ННПП Національної академії внутрішніх справ Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку», поданої на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», щодо її рекомендації для попереднього розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді Національної академії внутрішніх справ.

Слухали:

Аспірант Супрунчук О.О. доповів про результати дисертаційного дослідження. У доповіді було обґрунтовано актуальність обраної теми дисертаційної роботи, визначено мету, завдання, предмет та об'єкт дослідження, здобувачем доведено до присутніх структуру роботи та основні її положення, сформульовано та обґрунтовано новизну, теоретичне та практичне значення.

Процес становлення системи кримінальної юстиції в Україні, після проголошення незалежності, визначався достатньо складним та суперечливим характером. Тут діяли різновекторні тенденції, які відображали як вплив радянського минулого, так і прагнення до суттєвого реформування системи. Окремою складовою даних процесів була трансформація органів досудового слідства. У своїй сукупності розуміння взаємоспорідненості й тяглості даних процесів формує основу визначення актуальності теми дослідження.

Навіть зважаючи на суперечливість та непослідовність у реформуванні як правової, так і правоохоронної системи України, цілком очевидною є тенденція до імплементації норм європейської правової системи, що в цілому відповідає суспільному запиту. Проте, разом із позитивними тенденціями продовжує зберігатися ціла низка пострадянських норм, які у тій чи іншій мірі суперечили засадничим основам побудови правової держави. Однією із таких проблем є дотична до тематики даного дослідження проблема поєднання у діяльності прокуратури функції нагляду та функції досудового розслідування, що породжувало гострий конфлікт інтересів.

Спробою вирішення цієї, а також цілої низки інших проблем стала реформа Кримінального процесуального законодавства, зокрема, ухвалення чинного нині Кримінального процесуального кодексу України. Прийняття нового КПК України в 2012 році мало на меті створення сучасної системи досудового розслідування, але реалізація цієї концепції супроводжувалася цілою низкою проблем: неповна інституційна готовність органів слідства до переходу на нові процедури, зокрема відсутність належного матеріально-технічного забезпечення; кадровий дефіцит та недостатній рівень підготовки слідчих і прокурорів до роботи в умовах нових процесуальних стандартів; проблеми з процесуальним керівництвом прокуратури, що призвели до перевантаження прокурорів та нерівномірності контролю якості досудового розслідування; конкуренція та дублювання повноважень між правоохоронними органами; відсутність єдиної методики документування, що

спричиняло різну якість доказової бази та суперечності в практиці органів досудового розслідування; неналежна координація між слідчими, оперативними службами та прокурорами, що ускладнювало оперативність і результативність розслідувань.

Утворення нових органів, таких як Державне бюро розслідувань і Національне антикорупційне бюро України, стало важливим кроком у реформуванні системи, але ефективність їхньої діяльності залежала від чіткої нормативної бази та організаційної структури.

Проблеми ефективності досудового розслідування, включаючи взаємодію між різними правоохоронними органами, неврегульованість повноважень і процедур, зумовлюють потребу в подальших наукових дослідженнях. Аналіз попереднього досвіду дозволяє виявити недоліки сучасних реформ і запропонувати нові підходи, які сприятимуть удосконаленню нормативно-правового регулювання, забезпеченню прав та свобод громадян, а також підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю.

Неабиякої актуальності тематика дисертаційного дослідження набула після початку збройного конфлікту, спричиненого російським вторгненням в Автономну Республіку Крим, Донецьку та Луганську області в 2014 році, та з початком повномасштабної війни у 2022 році. Органи досудового розслідування зіткнулися з безпрецедентними завданнями – розслідування воєнних злочинів, державної зради, терористичних та колабораційних дій, викриття корупційних схем, що вимагало адаптації правових механізмів до умов воєнного часу та відповідного реагування, обумовленого верховенством права та умовами процесу євроінтеграції.

Продовження процесу реформування правоохоронної системи у 2015 –2022 роках ускладнювалося не тільки умовами зовнішньої збройної агресії, але й цілою низкою внутрішніх викликів, пов'язаних у першу чергу із необхідністю імплементації європейських стандартів у правоохоронній сфері та одночасово високим рівнем корупції, який стояв на заваді впровадженню європейських норм. Саме в цей час було створено нові інституції – Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань та Бюро економічної безпеки України. Їх поява засвідчила прагнення держави сформувати незалежні слідчі органи, спроможні забезпечити ефективне розслідування корупційних та економічних злочинів, а також справ щодо високопосадовців.

Дослідженням питань становлення, діяльності та розвитку органів досудового розслідування в різні періоди займалися вітчизняні науковці, так як С.М. Гуліна, В.М. Чернишов, Л.І. Шаповалова, М.В. Джига, О.В. Баулін, С.І. Лук'янець, С.М. Стахівський, М.В. Костицький, А.В. Столітній, О.В. Шкуратенко, Д.І. Курас, І. Й. Бойко, В.В. Черней, С.С. Чернявський, Л.Д. Удалова, В.Я. Тацій, А.Й. Рогожин, О.А. Солдатенко, В.В. Павловський, А.В. Шевчишен, В.В. Кулаков, О.І. Пашинін, О.В. Татаров, А. С. Чайковський, С. В. Губар, В.А. Довбня, О.М. Бандурка.

Метою дисертаційної роботи є дослідження історико-правових засад становлення, розвитку та діяльності органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років, аналіз впливу політичних і соціально-економічних

змін на їх функціонування, а також розробка науково обґрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання та організації досудового розслідування відповідно до сучасних викликів та міжнародних стандартів.

Об'єкт дослідження – правоохоронна система України у тій її частині, яка дотична до організації та здійснення досудового розслідування як складової правоохоронної функції держави.

Предметом дослідження – органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 16 липня 1990 року, з моменту прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України, яка заклала підвалини державності та правової побудови незалежної держави по закінченні першого року широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну – грудень 2022 року, який фіксує завершення першого концентрованого циклу воєнних правових трансформацій; окреслює цілісний та завершений нормативний блок, що визначив діяльність органів досудового розслідування в умовах воєнного стану; слугує природною межею між періодом становлення й адаптації та наступним етапом глибинної модернізації кримінальної юстиції.

Теоретико-концептуальна основа наукового дослідження базується на широкому аналізі нормативно-правових актів, які регулювали діяльність органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років, а також на осмисленні і висвітленні відповідних історико-правових засад. У дослідженні використовуються загальнонаукові та спеціально-наукові методи, включаючи історичний, порівняльно-правовий методи, методи системного підходу та історіографічного аналізу. Особлива увага приділена еволюції інституту досудового розслідування в контексті змін політичного, соціального і правового середовища та відповідно до хронології подій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному вивченні історико-правових засад формування та розвитку органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років. Зокрема, досліджено еволюцію цих органів через призму їх адаптації до нових політичних, соціальних та правових умов. Дисертація вперше систематизує та аналізує особливості процесу становлення сучасної системи досудового розслідування в Україні, окреслює протиріччя та проблеми, що виникали в процесі реформування, та пропонує шляхи їх вирішення, зокрема:

вперше:

– доведено, що система досудового розслідування України є історично обумовленим правовим інститутом, розвиток якого відбувався в контексті складної взаємодії між правовою спадщиною радянського періоду та запровадженням нових демократичних принципів побудови правоохоронної системи;

– проаналізовано архівні документи та стенограми засідань Верховної Ради України щодо підготовки та прийняття проекту Конституції України 1996 року в частині, що стосується органів прокуратури.

–сформульовано гіпотезу про те, що радянська модель, яка поєднувала слідчі та наглядові функції прокуратури, спричинила формування проблем в організації системи досудового розслідування, зокрема через збереження елементів старої системи;

–проведено історико-правовий аналіз ключових етапів реформування правоохоронних органів, що включали прийняття Конституції України 1996 року, Кримінального процесуального кодексу України 2012 року та створення нових інституцій, таких як: Державне бюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро України та Бюро економічної безпеки України;

удосконалено:

– концептуальні підходи до аналізу періодизації становлення органів досудового розслідування, які враховують специфіку перехідного періоду;

– підходи до оцінки реформування досудового розслідування в умовах змін у політичному та соціально-правовому середовищі України. Зокрема, уточнено роль процесуального керівництва прокуратури та її взаємодії з іншими суб'єктами досудового розслідування;

– пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності органів досудового розслідування, які базуються на аналізі архівних документів, міжнародного досвіду та адаптації європейських стандартів прав людини.

дістали подальшого розвитку:

– усвідомлення складностей і суперечностей процесу адаптації радянських правових норм до нових політико-правових реалій функціонування системи кримінальної юстиції незалежної України;

– концептуальні підходи щодо вдосконалення взаємодії між різними органами досудового розслідування, зокрема в контексті створення об'єднаного органу, відповідального за досудове розслідування, що відповідає сучасним стандартам ефективності та прав людини;

– методологічні основи історико-правового аналізу розвитку органів досудового розслідування, що дають змогу оцінити вплив політичних, соціальних і правових факторів на еволюцію цього інституту.

Після закінчення доповіді, здобувачу присутніми були поставлені наступні питання:

Професор Щербатюк В.М.: Які джерела Ви використовували під час підготовки свого дисертаційного дослідження?

Відповідь: Дякую за запитання. Завдання даного дисертаційного дослідження були виконані на основі комплексного аналізу різноманітних джерел, що включали архівні матеріали, нормативно-правові акти, опубліковані збірники документів, а також міжнародні правові акти та рекомендації. Особливу цінність становлять документи, введені в науковий обіг уперше, а також нормативно-правові акти, які раніше не були детально вивчені в наукових працях.

Архівні джерела дослідження представлені фондами Центрального державного архіву вищих органів влади та управління України (ЦДАВО України) (фонд №1, опис №35, справа №219 «Документи та доопрацювання проекту Конституції України»; фонд №1-Р, опис №16, справа №5467-А «Додаткові

матеріали до тексту Конституції»). Опрацювання цих матеріалів дозволило проаналізувати позиції законодавців щодо розподілу владних повноважень та формування системи органів державної влади, зокрема Уряду України та прокуратури. Крім того, аналіз стенограм Верховної Ради України (Бюлетені №107_1 та №107_5) дав змогу встановити компромісні рішення щодо положень Конституції України, які набрали підтримку конституційної більшості народних депутатів. Використання архівних документів та нормативно-правових актів сприяло комплексному історико-правовому аналізу становлення та розвитку органів досудового розслідування, визначенню досягнень, виявленню прогалин та формулюванню пропозицій щодо перспектив розвитку системи слідства.

Нормативно-правова база дослідження включала документи радянського періоду, зокрема: Указ Президії Верховної Ради СРСР №1237-VI від 6 квітня 1963 року, Конституцію СРСР 1977 року, Конституцію УРСР 1978 року, Закон СРСР «Про прокуратуру СРСР», Кримінально-процесуальний кодекс УРСР 1960 року. Ці джерела дозволили простежити радянську модель організації досудового розслідування та визначити, які її інститути і підходи були успадковані Україною після здобуття незалежності.

До нормативно-правових актів незалежної України віднесено Конституцію України 1996 року, рішення Конституційного Суду України, Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року, закони України «Про міліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України», «Про Державну податкову службу України», «Про Національну поліцію», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про Державне бюро розслідувань», «Про Бюро економічної безпеки України», «Про Державну кримінально-виконавчу службу України», а також постанови Верховної Ради України та Кабінету Міністрів України, накази Міністерства внутрішніх справ. В сукупності ці джерела забезпечили аналіз еволюції правового регулювання органів досудового розслідування та визначення ключових етапів реформ і прогалин у законодавстві.

Міжнародні джерела включали рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи та інших міжнародних інституцій, а також рішення Європейського суду з прав людини (справи «Нечай проти України», «Бандура проти України», «Дудник проти України», «Ритіков проти України», «Луценко проти України», «Нечипорук і Йонкало проти України», «Слоєв проти України», «Харченко проти України», «Євдокімов проти України», «Басенко проти України», «Суслов та Батікян проти України», «Денисюк та інші проти України», «Белей проти України», «Фельдман проти України», «Корнієць та інші проти України», «Меріт проти України», «Орловський проти України», «Огороднік проти України», «Малик проти України», «Лазаренко та інші проти України», «Орлик проти України»), що дозволило оцінити українське законодавство у світлі міжнародних стандартів забезпечення прав людини та незалежності органів слідства.

Професор Костицький М.В.: Чи не вважаєте Ви, що створення монооргану досудового розслідування може створювати певні ризики для ефективності та незалежності слідства?

Відповідь: Дякую за запитання. Так, створення монооргану досудового розслідування дійсно може створювати певні ризики для ефективності та

незалежності слідства. Разом із тим, ці ризики можна мінімізувати шляхом запровадження чітких механізмів внутрішнього та зовнішнього контролю, незалежності керівництва, прозорих процедур підзвітності та належного кадрового забезпечення, що дозволить забезпечити баланс між централізацією функцій та гарантуванням прав громадян. В дослідженні пропонується позбавити слідчих (детективів) відомчої залежності, а також шляхом прийняття Закону України «Про органи досудового розслідування» («Про детективів») визначити чіткі повноваження керівників, слідчих. Таким чином, встановити «запобіжники», щодо незалежності процесу досудового розслідування. Окрім того, така система організації досудового розслідування забезпечить ефективність в розслідуванні кримінальних проваджень.

Професор Кушакова-Костицька Н.В.: Чи не вважаєте Ви, що прийняття Закону України «Про органи досудового розслідування» («Про детективів») може створити правові колізії з одночасним застосування норм Кримінального процесуального кодексу України та інших нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів слідства?

Відповідь: Дякую за запитання. Ні, прийняття Закону України «Про органи досудового розслідування» («Про детективів») не створить правових колізій із Кримінально-процесуальним кодексом України та іншими нормативно-правовими актами. Оскільки, ми пропонуємо, щоб даний Закон визначив статус слідчих (детективів), керівників органів слідства, їхні повноваження та порядок проходження служби, при цьому порядок здійснення досудового розслідування і надалі буде визначати КПК України. Таким чином, закон спрямований на підвищення ефективності та спеціалізації слідчих органів, а не на створення конфліктів у правовій системі. Він забезпечує чітке регулювання повноважень і взаємодії між органами, що мінімізує можливі суперечності та сприяє системній роботі правоохоронної системи.

Доцент Никоненко М.Я.: Чому хронологічними межами дослідження Ви обрали саме 1990-2022 рр.?

Відповідь: Дякую за запитання. Хронологічні межі дослідження 1990–2022 рр. були обрані з огляду на кілька важливих факторів. 1990 рік позначає початок трансформаційних процесів в Україні, пов'язаних із прийняттям 16 липня 1990 року Декларації про державний суверенітет України, що включало початок трансформації правоохоронної системи Української Радянської Соціалістичної Республіки, а 2022 рік є кінцевою межею дослідження, оскільки даний рік став роком динамічних правових змін, в умовах правового режиму воєнного стану, що пов'язано з широкомасштабним вторгненням Росії в Україну.

Таким чином, період 1990–2022 рр. дозволяє виконати комплексний історико-правовий аналіз еволюції органів досудового розслідування, простежити основні етапи реформування, виявити досягнення та прогалини, а також оцінити перспективи розвитку системи слідства в Україні. Ці межі забезпечують логічну цілісність дослідження та відповідають меті і завданням дисертації.

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається науковому керівнику кандидату юридичних наук, доценту Шкуратенко О.В., яка зазначила, що підготовлена Супрунчуком О.О.

дисертація «Органи досудового розслідування України: історико-правові засади становлення та розвитку (1990-2022 рр.)» є результатом наполегливої науково-теоретичної та практичної діяльності.

Дисертація Олега Олександровича порушує надзвичайно важливе питання — правову еволюцію органів досудового розслідування в Україні. Особливої актуальності тема набуває у контексті російської збройної агресії, яка потребує не лише зміцнення безпекових механізмів, а й ефективного документування воєнних злочинів. Дисертант не лише окреслив проблеми адаптації радянського спадку до сучасних викликів, а й висунув дієві пропозиції щодо реформування слідчого апарату відповідно до європейських стандартів.

Індивідуальний план наукової роботи та індивідуальний навчальний план Олег Олександрович виконав у повному обсязі.

Наукова новизна дослідження полягає у всебічному комплексному аналізі трансформацій органів досудового розслідування України від 1990 до 2022 року. В дисертації вперше на широкому історико-правовому та нормативному матеріалі висвітлено взаємозв'язок між зміною політичних реалій та реформуванням правоохоронної системи.

Обґрунтовано доцільність створення єдиного органу досудового розслідування із чітко визначеними повноваженнями, а також запропоновано оптимізацію розмежування функцій слідчого та прокурора. Дисертант продемонстрував глибоке володіння джерельною базою, використавши нормативно-правові акти, практику Європейського суду з прав людини, значний масив наукових праць українських та зарубіжних правників.

Методологічно робота базується на історико-правовому, порівняльному, структурно-функціональному та соціологічному підходах, які забезпечили багатовекторний аналіз предмета дослідження.

Наукова новизна роботи є безсумнівною.

Уперше:

- доведено історико-правову обумовленість сучасної системи досудового розслідування в Україні;

- сформульовано гіпотезу щодо впливу радянської моделі прокуратури на сучасні дисфункції у правоохоронній сфері;

- здійснено цілісний аналіз ключових етапів реформ: від Конституції 1996 р. до створення НАБУ, ДБР, БЕБ.

Удосконалено:

- періодизацію розвитку органів досудового розслідування; підходи до розуміння процесуального керівництва та його взаємодії з іншими суб'єктами; пропозиції щодо гармонізації українського законодавства з європейськими стандартами. Подальшого розвитку набули: методологічні засади історико-правового аналізу;

- концепція створення єдиного органу досудового розслідування; ідея адаптації іноземного досвіду до умов воєнного часу в Україні.

На основі поставлених завдань і отриманих результатів, а також рекомендацій, дисертанту вдалося досягти поставленої мети і підготувати актуальну й змістовну роботу.

Науковий рівень, зміст, обсяг та оформлення дисертації відповідають вимогам МОН України. Структура роботи характеризується послідовністю та узгодженістю змісту викладених у ній питань. Суттєвих зауважень до мови та стилю викладення матеріалу не має.

Дисертація є самостійною, завершеною роботою, написаною зрозумілою, юридично і літературно грамотною мовою. Оформлення дисертації відповідає встановленим МОН України вимогам.

Саме тому, вважаю, що дисертаційна робота Супрунчука О.О. «Органи досудового розслідування України: історико-правові засади становлення та розвитку (1990-2022 рр.)», має самостійний характер, є творчою працею, виконана на достатньому теоретичному рівні і свідчить про належну підготовку її автора, а тому дисертацію можна представити до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Головуючий: Є ще запитання? Немає. Переходимо до обговорення дисертації. Слово надається рецензентам.

Кандидат юридичних наук, доцент Кривицький Ю.В.: Дисертаційне дослідження Супрунчука О.О. «Органи досудового розслідування України: історико-правові засади становлення та розвитку (1990-2022 рр.)» присвячене актуальному на сьогоднішній день питанню. Обрана тема дослідження характеризується високим рівнем актуальності, що обумовлено необхідністю наукового осмислення трансформаційних процесів у системі досудового розслідування України, потребою в комплексному аналізі еволюції законодавчої бази та структурних змін, важливістю вивчення впливу політичних, соціальних та правових факторів на розвиток органів досудового розслідування. Практичною значущістю для подальшого реформування кримінальної юстиції.

Дисертаційне дослідження відзначається значною науковою новизною: Комплексність підходу - вперше здійснено всебічний аналіз 32-річного періоду розвитку органів досудового розслідування. Періодизація - обґрунтовано виділено три основні етапи розвитку. Аналіз реформ - детально досліджено вплив ключових законодавчих змін, зокрема КПК України 2012 року. Інституційний аналіз - розкрито еволюцію організаційної структури та компетенції органів.

Уперше: розкрито процес історичного трансформування радянської моделі у сучасну українську правоохоронну систему; встановлено роль Служби безпеки України, прокуратури, міліції, податкової міліції у формуванні органів досудового розслідування.

Удосконалено: класифікацію етапів реформування досудового слідства; підходи до розмежування функцій прокурора та слідчого.

Розвинено: концепцію формування єдиного органу досудового розслідування; підхід до аналізу слідчого як процесуальної фігури в умовах правової трансформації; бачення взаємодії між органами дізнання, прокуратурою та судами.

Варто підкреслити, що працюючи над дисертаційним дослідженням, Супрунчук О.О. здійснив глибокий історико-правовий аналіз нормативно-правових актів. У роботі над дисертаційним дослідженням автор використав

широку палітру методологічного інструментарію. Методологічна база охоплює як загальнонаукові (діалектичний, логічний аналіз), так і спеціально-юридичні методи (історико-правовий, порівняльно-правовий, формально-юридичний), що забезпечило комплексність і глибину дослідження. Застосування порівняльного аналізу з моделями досудового розслідування в інших країнах значно розширило наукову перспективу роботи.

Значимість одержаних результатів у практичній площині полягає в тому, в дисертації сформульовано й обґрунтовано наукові положення, які дозволяють розширити теоретико-правове уявлення про обмеження прав і свобод людини, а отже, сприятимуть набуттю новітніх онтологічних та аксіологічних якостей, що підкреслює притаманну їм актуальність.

Таким чином, дисертація Супрунчука О.О. «Органи досудового розслідування України: історико-правові засади становлення та розвитку (1990-2022 рр.)», загалом відповідає вимогам встановленим МОН України, а тому може бути рекомендована до розгляду та захисту у разовій спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Кандидат юридичних наук, доцент Курас Д.І. зазначила, що дисертаційна робота є актуальною та своєчасною, оскільки присвячена дослідженню органів досудового розслідування в Україні в умовах постійних реформ та змін у законодавстві. Особливо важливим він вважає комплексний підхід автора, що поєднує історико-правовий аналіз, оцінку сучасної нормативної бази та міжнародні стандарти, що забезпечує всебічне розкриття проблематики.

Доцент Курас Д.І. відзначив широку джерельну базу роботи, яка включає архівні матеріали ЦДАВО України, стенограми Верховної Ради, нормативно-правові акти радянського та українського періодів, а також міжнародні документи, зокрема рішення Європейського суду з прав людини та рекомендації Ради Європи. Завдяки цьому дослідженню вдалося визначити критерії оцінки ефективності органів досудового розслідування, простежити еволюцію їх повноважень і механізмів взаємодії, а також окреслити межі втручання держави у права і свободи громадян.

Окремо вона відзначила важливість висвітлення історичних аспектів формування органів слідства та аналізу ключових етапів реформ, що дозволяє оцінити досягнення та прогалини на шляху удосконалення системи досудового розслідування. Загалом, робота виконана на високому теоретичному та практичному рівні, робить суттєвий внесок у розвиток правознавства та забезпечує наукову основу для подальших реформ у сфері органів досудового розслідування.

Аспірант Супрунчук Олег Олександрович висловив виступаючим та всім присутнім глибоку вдячність за позитивну оцінку його дисертаційного дослідження, за висловлені побажання та професійні поради, що сприятимуть вдосконаленню змісту та форми дисертаційної роботи та корекції його подальших науково-дослідних планів.

В обговоренні дисертаційного дослідження взяли участь:

доктор юридичних наук, професор Костицький М.В.; доктор історичних наук, професор Щербатюк В.М.; кандидат філософських наук Кондратьєв І.М.;

кандидат юридичних наук, доцент Шкуратенко О.В., доктор юридичних наук, професор Гусарєв С.Д.

На основі результатів обговорення присутні на засіданні вирішили запропонувати такий:

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку»

Дисертація Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку», яка подана на здобуття доктора філософії за спеціальністю 081 – «Право», є цілісною, завершеною науковою працею.

Обґрунтування вибору теми дослідження. Процес становлення системи кримінальної юстиції в Україні, після проголошення незалежності, визначався достатньо складним та суперечливим характером. Тут діяли різновекторні тенденції, які відображали як вплив радянського минулого, так і прагнення до суттєвого реформування системи. Окремою складовою даних процесів була трансформація органів досудового слідства. У своїй сукупності розуміння взаємоспорідненості й тяглості даних процесів формує основу визначення актуальності теми дослідження.

Навіть зважаючи на суперечливість та непослідовність у реформуванні як правової, так і правоохоронної системи України, цілком очевидною є тенденція до імплементації норм європейської правової системи, що в цілому відповідає суспільному запиту. Проте, разом із позитивними тенденціями продовжує зберігатися ціла низка пострадянських норм, які у тій чи іншій мірі суперечили засадничим основам побудови правової держави. Однією із таких проблем є дотична до тематики даного дослідження проблема поєднання у діяльності прокуратури функції нагляду та функції досудового розслідування, що породжувало гострий конфлікт інтересів.

Спробою вирішення цієї, а також цілої низки інших проблем стала реформа Кримінального процесуального законодавства, зокрема, ухвалення чинного нині Кримінального процесуального кодексу України. Прийняття нового КПК України в 2012 році мало на меті створення сучасної системи досудового розслідування, але реалізація цієї концепції супроводжувалася цілою низкою проблем: неповна інституційна готовність органів слідства до переходу на нові процедури, зокрема відсутність належного матеріально-технічного забезпечення; кадровий дефіцит та недостатній рівень підготовки слідчих і прокурорів до роботи в умовах нових процесуальних стандартів; проблеми з процесуальним керівництвом прокуратури, що призвели до перевантаження прокурорів та нерівномірності контролю якості досудового розслідування; конкуренція та дублювання повноважень між правоохоронними органами; відсутність єдиної методики документування, що

спричиняло різну якість доказової бази та суперечності в практиці органів досудового розслідування; неналежна координація між слідчими, оперативними службами та прокурорами, що ускладнювало оперативність і результативність розслідувань.

Утворення нових органів, таких як Державне бюро розслідувань і Національне антикорупційне бюро України, стало важливим кроком у реформуванні системи, але ефективність їхньої діяльності залежала від чіткої нормативної бази та організаційної структури.

Проблеми ефективності досудового розслідування, включаючи взаємодію між різними правоохоронними органами, неврегульованість повноважень і процедур, зумовлюють потребу в подальших наукових дослідженнях. Аналіз попереднього досвіду дозволяє виявити недоліки сучасних реформ і запропонувати нові підходи, які сприятимуть удосконаленню нормативно-правового регулювання, забезпеченню прав та свобод громадян, а також підвищенню ефективності боротьби зі злочинністю.

Неабиякої актуальності тематика дисертаційного дослідження набула після початку збройного конфлікту, спричиненого російським вторгненням в Автономну Республіку Крим, Донецьку та Луганську області в 2014 році, та з початком повномасштабної війни у 2022 році. Органи досудового розслідування зіткнулися з безпрецедентними завданнями – розслідування воєнних злочинів, державної зради, терористичних та колабораційних дій, викриття корупційних схем, що вимагало адаптації правових механізмів до умов воєнного часу та відповідного реагування, обумовленого верховенством права та умовами процесу євроінтеграції.

Продовження процесу реформування правоохоронної системи у 2015 –2022 роках ускладнювалося не тільки умовами зовнішньої збройної агресії, але й цілою низкою внутрішніх викликів, пов'язаних у першу чергу із необхідністю імплементації європейських стандартів у правоохоронній сфері та одночасово високим рівнем корупції, який стояв на заваді впровадженню європейських норм. Саме в цей час було створено нові інституції – Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань та Бюро економічної безпеки України. Їх поява засвідчила прагнення держави сформувати незалежні слідчі органи, спроможні забезпечити ефективне розслідування корупційних та економічних злочинів, а також справ щодо високопосадовців.

Дослідженням питань становлення, діяльності та розвитку органів досудового розслідування в різні періоди займалися вітчизняні науковці, так як С.М. Гуліна, В.М. Чернишов, Л.І. Шаповалова, М.В. Джига, О.В. Баулін, С.І. Лук'янець, С.М. Стахівський, М.В. Костицький, А.В. Столітній, О.В. Шкуратенко, Д.І. Курас, І. Й. Бойко, В.В. Черней, С.С. Чернявський, Л.Д. Удалова, В.Я. Тацій, А.Й. Рогожин, О.А. Солдатенко, В.В. Павловський, А.В. Шевчишен, В.В. Кулаков, О.І. Пашинін, О.В. Татаров, А. С. Чайковський, С. В Губар, В.А. Довбня, О.М. Бандурка.

Мета та завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є дослідження історико-правових засад становлення, розвитку та діяльності органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років, аналіз впливу політичних і соціально-економічних змін на їх функціонування, а також розробка науково обгрунтованих пропозицій щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання та організації досудового розслідування відповідно до сучасних викликів та міжнародних стандартів.

Досягнення поставленої мети передбачає постановку та виконання таких завдань:

- 1) з'ясувати стан дослідження теми, сформувати джерельну базу та визначити методологічні засади дослідження;
- 2) дослідити вплив організаційно-правових засад радянської правоохоронної системи на розвиток правоохоронної системи сучасної України;
- 3) проаналізувати початок процесу реформування органів досудового розслідування в Службі національної безпеки України (з 1992 року СБУ), органах внутрішніх справ, прокуратури та податковій міліції (1991 – 1996 роки);
- 4) опрацювати архівні документи щодо визначення повноважень органів прокуратури;
- 5) визначити вплив законодавчих змін на діяльність органів досудового розслідування (1996 – 2014 роки);
- 6) проаналізувати правові реформи, які спричинили законодавчі зміни в діяльності та підслідності органів досудового розслідування у зв'язку із створенням Національної поліції, НАБУ, ДБР, БЕБ України, слідчих органів ДКВС України, реформування СБУ та органів прокуратури України (2014 – 2021 роки);
- 7) дослідити зміни у процесуальному статусі слідчого та дізнавача, які запроваджуються в контексті реформи правоохоронних органів України;
- 8) розглянути особливості правового регулювання діяльності органів досудового розслідування після початку російської агресії в Україні (2014 – 2022 роки).

Об'єкт дослідження – правоохоронна система України у тій її частині, яка дотична до організації та здійснення досудового розслідування як складової правоохоронної функції держави.

Предметом дослідження – органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети в роботі використано загальнонаукові та спеціальні методи, зокрема:

Нормативно-правовий метод був використаний для аналізу законодавчих актів, які регулювали діяльність органів досудового розслідування протягом зазначеного періоду, а також для виявлення змін у правовому регулюванні їхніх функцій і повноважень. Формально-юридичний (догматичний) метод сприяв точному розумінню юридичних норм і принципів, що стосуються організації та функціонування органів досудового розслідування.

Метод історіографічного аналізу та критики історіографічних джерел допомогли дослідити історіографію досліджуваної теми та сформувати її джерельну базу.

Діалектичний метод дозволив розглядати процеси розвитку органів досудового розслідування як динамічні явища, що відбувалися під впливом соціальних, політичних та правових факторів. Методи правового та логічного аналізу забезпечили можливість систематизованого дослідження правових норм, які регулюють діяльність органів досудового розслідування, а також оцінки їхньої ефективності в контексті сучасних викликів.

Логічний аналіз використовувався для формулювання аргументів, висновків та обґрунтування наукових положень, тоді як порівняльний аналіз дозволив провести зіставлення української моделі організації досудового розслідування з практиками інших держав, що сприяло виявленню переваг, недоліків та перспектив подальшого розвитку вітчизняної системи.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період від 16 липня 1990 року, з моменту прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України, яка заклала підвалини державності та правової побудови незалежної держави по закінченні першого року широкомасштабного вторгнення Російської Федерації в Україну – грудень 2022 року, який фіксує завершення першого концентрованого циклу воєнних правових трансформацій; окреслює цілісний та завершений нормативний блок, що визначив діяльність органів досудового розслідування в умовах воєнного стану; слугує природною межею між періодом становлення й адаптації та наступним етапом глибинної модернізації кримінальної юстиції.

Теоретико-концептуальна основа наукового дослідження базується на широкому аналізі нормативно-правових актів, які регулювали діяльність органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років, а також на осмисленні і висвітленні відповідних історико-правових засад. У дослідженні використовуються загальнонаукові та спеціально-наукові методи, включаючи історичний, порівняльно-правовий методи, методи системного підходу та історіографічного аналізу. Особлива увага приділена еволюції інституту досудового розслідування в контексті змін політичного, соціального і правового середовища та відповідно до хронології подій.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у комплексному вивченні історико-правових засад формування та розвитку органів досудового розслідування в Україні протягом 1990 – 2022 років. Зокрема, досліджено еволюцію цих органів через призму їх адаптації до нових політичних, соціальних та правових умов. Дисертація вперше систематизує та аналізує особливості процесу становлення сучасної системи досудового розслідування в Україні, окреслює протиріччя та проблеми, що виникали в процесі реформування, та пропонує шляхи їх вирішення, зокрема:

вперше:

- з’ясований стан наукової розробки проблеми;
- доведено, що система досудового розслідування України є історично обумовленим правовим інститутом, розвиток якого відбувався в контексті

складної взаємодії між правовою спадщиною радянського періоду та запровадженням нових демократичних принципів побудови правоохоронної системи;

– проаналізовано архівні документи та стенограми засідань Верховної Ради України щодо підготовки та прийняття проекту Конституції України 1996 року в частині, що стосується органів прокуратури.

– сформульовано гіпотезу про те, що радянська модель, яка поєднувала слідчі та наглядові функції прокуратури, спричинила формування проблем в організації системи досудового розслідування, зокрема через збереження елементів старої системи;

– проведено історико-правовий аналіз ключових етапів реформування правоохоронних органів, що включали прийняття Конституції України 1996 року, Кримінального процесуального кодексу України 2012 року та створення нових інституцій, таких як: Державне бюро розслідувань, Національне антикорупційне бюро України та Бюро економічної безпеки України;

удосконалено:

– концептуальні підходи до аналізу періодизації становлення органів досудового розслідування, які враховують специфіку перехідного періоду;

– підходи до оцінки реформування досудового розслідування в умовах змін у політичному та соціально-правовому середовищі України. Зокрема, уточнено роль процесуального керівництва прокуратури та її взаємодії з іншими суб'єктами досудового розслідування;

– пропозиції щодо вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності органів досудового розслідування, які базуються на аналізі архівних документів, міжнародного досвіду та адаптації європейських стандартів прав людини.

дістали подальшого розвитку:

– усвідомлення складностей і суперечностей процесу адаптації радянських правових норм до нових політико-правових реалій функціонування системи кримінальної юстиції незалежної України;

– концептуальні підходи щодо вдосконалення взаємодії між різними органами досудового розслідування, зокрема в контексті створення об'єднаного органу, відповідального за досудове розслідування, що відповідає сучасним стандартам ефективності та прав людини;

– методологічні основи історико-правового аналізу розвитку органів досудового розслідування, що дають змогу оцінити вплив політичних, соціальних і правових факторів на еволюцію цього інституту.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані й викладені в роботі положення, висновки та пропозиції впроваджено у:

– *правотворчій діяльності* – для вдосконалення кримінального процесуального законодавства України, що стосується органів досудового розслідування (ак впровадження Науково-дослідний інститут публічної політики і соціальних наук Науково-дослідного інституту публічної політики і соціальних

наук від 10 жовтня 2025 року; лист Голови комітету з питань правоохоронної діяльності від 26 січня 2026 року);

– *правозастосовну діяльність* – для вдосконалення діяльності органів досудового розслідування (акти впровадження: Немишлянської окружної прокуратури м. Харкова від 02 лютого 2026 року № 1; Подільського УП ГУНП України в м. Києві від 07.01.2026 року № 1);

– *освітній процес* – під час викладання навчальних дисциплін з кримінального процесу, історії держави та права, підготовки навчально-методичних праць (акт впровадження НАВС від 02 січня 2026 року № 3-ОП);

– *науково-дослідну діяльність* – для подальших досліджень проблем органи досудового розслідування в Україні (акт впровадження НАВС від 02 січня 2026 року № 4-НД).

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана автором самостійно. Усі сформульовані положення та висновки є результатом особистих досліджень автора. Окремі положення дисертації викладено в тезах доповіді «Роль органів досудового розслідування в умовах воєнного стану та повномасштабної російсько-української війни» та «Забезпечення діяльності органів Міністерства внутрішніх справ України з початку вторгнення рф в Україну », підготовлених у співавторстві. Особистий внесок О.О. Супрунчука – 70 %

Апробація матеріалів дисертації. Основні положення наукового дослідження оприлюднено на міжнародних, всеукраїнських і міжвідомчих науково-практичних конференціях: III Міжнародна науково-практична конференція «Українське військо: сучасність та історична ретроспектива», (Київ, 23 листопада 2022 року), V Міжнародна науково-практична конференція «Українське військо: сучасність та історична ретроспектива» (м. Київ, 28 листопада 2024 року), Міжнародна наукова конференція «Передові досягнення у сфері права: погляд вітчизняних та зарубіжних вчених» (Латвійська Республіка, м. Рига, 3 – 4 жовтня 2024 року), Міжнародна наукова конференція «Надбання сучасності у сфері юридичної науки та практики» (Латвійська Республіка, м. Рига, 19 – 20 березня 2025 року)

Публікації. Основні положення та висновки, що сформульовані в дисертації, відображено у восьми наукових працях, серед яких чотири статті, опубліковані у виданнях, включених МОН України до переліку наукових фахових видань з юридичних наук, а також у чотирьох тезах доповідей, опублікованих у збірниках науково-практичних конференцій. Зокрема:

1. Супрунчук О.О. Аналіз процесуального статусу органів дізнання в Кримінально-процесуальних кодексах України 1960 та 2012 років (історико-правовий аспект). *Прикарпатський юридичний вісник*. №3/2024 : Видавничий дім «Гельветика», 2024. С. 19–23 DOI: <https://doi.org/10.32782/pyuv.v3.2024.4>

2. Супрунчук О.О. Підслідність Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань у контексті правотворчих змін 2014-2022 рр. (історико-правовий аналіз). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 18. Право. Журнал / М-во освіти і науки України, Український державний університет імені Михайла

Драгоманова – Випуск 42. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2024. С. 63–67. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2024.42.08>

3. Супрунчук О. О. Правові зміни підслідності органів досудового розслідування в 1990-2022 рр. (історико-правовий аналіз). *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія «Юриспруденція», 2024, Міжнародний гуманітарний університет, 2024, випуск № 72, С. 19–22. DOI: <https://doi.org/10.32782/2307-1745.2024.72.3>

4. Супрунчук О.О. Органи досудового розслідування Державної кримінально-виконавчої служби України: історико-правові засади діяльності. *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова*. Серія 18. Право. Журнал / М-во освіти і науки України, Український державний університет імені Михайла Драгоманова – Випуск 44. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2025. С. 42–48. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series18.2025.44.06>

5. Шкуратенко О.В., Супрунчук О.О. Роль органів досудового розслідування в умовах воєнного стану та повномасштабної російсько-української війни. *Українське військо: сучасність та історична ретроспектива* : матер. III Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 23 лист. 2022 р.). Київ, 2023. С. 95.

6. Шкуратенко О.В., Супрунчук О.О. Забезпечення діяльності органів Міністерства внутрішніх справ України з початку вторгнення рф в Україну. *Українське військо: сучасність та історична ретроспектива*. : матер. V Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 28 лист. 2024 р.). Київ, 2024. С. 105.

7. Супрунчук О.О. Підрозділи економічної безпеки України в 1990-2022 роках (історико-правовий аналіз). *Передові досягнення у сфері права: погляд вітчизняних та зарубіжних вчених* : матер. Міжнар. наук. конф. (Латвійська Республіка, м. Рига, 3-4 жовт. 2024 р.). Латвійська Республіка, м. Рига, С. 27–30. DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-493-1-5>

8. Супрунчук О.О. Історико-правовий аналіз створення органів досудового розслідування Національного антикорупційного бюро України, Державного бюро розслідувань та Бюро економічної безпеки України (2014-2021 роки). *Надбання сучасності у сфері юридичної науки та практики*. : матер. Міжнар. наук. конф. (Латвійська Республіка, м. Рига, 19-20 берез. 2025 р.). Латвійська Республіка, м. Рига, С. 14–18 DOI: <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-558-7-3>

Характеристика особистості здобувача.

Супрунчук Олег Олександрович народився 20 травня 2000 року в смт Городниця Новоград-Волинського району Житомирської області.

У 2017 році закінчив Городницьку загальноосвітню школу I-III ступенів Новоград-Волинського району Житомирської області з відзнакою (срібна медаль).

У 2020 році закінчив Національну академію внутрішніх справ за спеціальністю 262 «Правоохоронна діяльність», спеціалізація «Основи оперативно-розшукової діяльності», здобув ступінь вищої освіти – бакалавр.

У 2022 році закінчив ПрАТ «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна академія управління персоналом» за спеціальністю 081 «Право» (диплом магістра з відзнакою), здобув ступінь вищої освіти – магістр, кваліфікація – Магістр права.

З вересня 2022 року по сьогоднішній день – аспірант заочної форми навчання кафедри теорії, історії та філософії права навчально-наукового інституту права та психології Національної академії внутрішніх справ.

З серпня 2019 року по серпень 2022 року в порядку просування по службі обіймав посади помічника оперуповноваженого, оперуповноваженого, старшого оперуповноваженого, старшого оперуповноваженого з особливих доручень Головного управління Національної поліції у м. Києві.

З березня 2023 року по жовтень 2025 обіймав посаду офіцера (оперуповноваженого) регіонального центру (з місцем дислокації н.п. Одеса) Головного центру оперативного документування та оперативно-технічних заходів Державної прикордонної служби України.

З жовтня 2025 по теперішній час обіймає посаду старшого офіцера (старшого оперуповноваженого) регіонального центру (з місцем дислокації н.п. Одеса) Головного центру оперативного документування та оперативно-технічних заходів Державної прикордонної служби України.

Оцінка мови та стилю дисертації. Дисертація написана науковим стилем, українською мовою. Наукові положення, висновки та рекомендації викладені стисло, точно, ясно та просто, що забезпечує легкість і доступність їх сприйняття. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України.

Структура дисертації відповідає меті, завданням, предмету дослідження і вимогам Міністерства освіти і науки України та складається із вступу, трьох розділів, які містять вісім підрозділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Відповідність дисертації встановленим вимогам і визначеній спеціальності. є напрямом, який віднесено до спеціальності 081 – Право.

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку».

2. Констатувати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Супрунчука Олега Олександровича відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (зі змінами й доповненнями), наказу Міністерства освіти і науки України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами й доповненнями) та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 (зі змінами й доповненнями).

3. Рекомендувати дисертацію Супрунчука Олега Олександровича «Органи досудового розслідування в Україні (1990-ті роки – 2022 рік): історико-правові засади становлення та розвитку» до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування присутніх на засіданні докторів та кандидатів наук за профілем поданої на розгляд дисертації: за – 13, проти – немає, таких, що утримались – немає.

**Головуючий -
завідувач кафедри
теорії, історії та філософії права ННШП
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент**

Максим ПЕНДЮРА